

Պատանեկան գրադարան. № 13, 14, 15. հրատ. Բագուայ
հ. Կոլտ. Միովթեան Բագու. 1908.

Այս գրքոյկները այն սերիայից են, որ հրատարակում է Բագուի Հայոց Կուլտուրական Միութիւնը, և որը պարունակում է իւր մէջ եւրոպական յայտնի հեղինակների հանրածանօթ վէպերը:

Ցոյց տալու համար, թէ ինչ նշանակութիւն ունին այսպիսի պատանեկան վէպերը, բաւական է ասել, որ թէ դպրոցի ե թէ ինքնակրթութեամբ պարապող պատանիները, սխոլաստիկ և դասական դասագրքերով չէ որ սովորում են որևէ լեզու, ըմբռնում այդ լեզուի գեղեցկութիւնն ու հարստութիւնը, այլ այն գեղարուեստական գրուածներն են, որ կարդում են պատանիները և ընդհանուր զարգացման հետ միասին ըմբռնում լեզուի գեղեցկութիւնն ու ձեռք բերում այդ լեզուի հարստութիւնը:

Ի նկատի առնելով այս հանգամանքը, իւրաքանչիւր կրթական կամ ոռոս թարգմանիչ և կամ հրատարակիչ, ձեռնարկելով մի որոշ գործի, ամեն ջանք գործ է դնում գործածել ամենից առաջ դիւրըմբռնելի և սահուն լեզու, նրանք չեն աշխատում տառացի թարգմանել, այլ փոխադրում են ոգին ու միտքը ամփոփելով այդ գեղեցիկ խօսքի մէջ:

Երբ թերթում ենք Պատանեկան գրադարանի պրակները, մենք ապշած մնում ենք կանգնած այն հարցի առաջ, թէ ինչ նըպատակի է ուղղում ծառայել Բագուի «աշխարհ դղողացնող» հայոց կուլտուրական միութիւնը և «Պատանեկան գրադարան» սերիայի խմբագիրը:

Եթէ «Պատանեկան գրադարանը», նպատակ ունի հայ պատանիներին հալ լեզուով ընթերցանութեան գրքեր մատակարարել, անհրաժեշտ է, որ նախ և առաջ գրքի լեզուն համապատասխան լինի առաջադրած նպատակին: Իսկ եթէ հրատարակչական սեկցիա կոչուելու ցանկութիւնն է միայն դեր խաղում այստեղ, ինչ միտք կայ աղճատել լեզուն, երբ Ռուսիայի սահմանների մէջ ապրող ամեն մի հայ պատանի կարող է նոյն նիւթերի հիանալի թարգմանութիւններ կարդալ ոռոս լեզուով ոռոսական ամսագիրների ձրի յաւելուածների շարքում:

Այս գրքոյկների մէջ գործածած լեզուի մասին գաղափար տալու համար մենք բաւական ենք համարում մի երկու պարբերութիւն միայն առաջ բերել:

—Միթէ ճիշտ որ ես ձեզ հասկացայ, Հասան, ճիշտ է որ . .
№ 14 եր. 40.

Եւ նա իմացաւ, որ թէ ձեռքդ իմ հարուածը. դա միայն...
№ 15 եր. 78.

Աղատեցէք զաւակիս, լսուեց. կրկին որդեկորոյս մօր ձայնը որ ժամանակ իր մօր կանգնած տեղից մի քանի քայլ հեռու ջրի մէջ երևեցաւ և փոքրիկ խապշիկի գլուխը № 15 եր. 62.

«Սպիտակ Միրուքը զարմացաւ այդպէս վաղ Զիւլէյկայի մօտ տեսնելով ջանաց աննկատելիօրէն հեռանալ, նրա ձեռքին կար մի քոյս, որ նա նոյնպէս ջանաց թագցնել»:

Դտնում ենք որ մի քանի տպագրական թերթ պարունակող գրքոյկից հանած այս լեզուի մարգարիտները բաւական պիտի լինին բարձր արժանիքը ցոյց տալու, բայց եթէ մենք աւելացնենք, որ չգտանք գէթ մի երես (համբերութիւն ունեցանք ամբողջ գրքոյկը կարդալու), ուր նման պարբերութիւններ չլինէին, այն ժամանակ պարզ կլինի, թէ մրպիսի թարգմանութիւններ են տրուում այս սերիայում: Դրքոյկները լի են անթիւ տպագրական սխալներով:

Աղատեցէք պատանիներին նման թարգմանութիւններից և խղճուկ հայ գրական լեզուն այդ գոհարներից:

Աթ. Խնկոյեան. Գիտլացին եւ Արջը. հրատ. «Հասկեր» ամսագրի 1909.

Մեր մանկական գրականութիւնը այս օրերս հարստացաւ մի նոր գրքոյկով. «Գիւղացին և արջը» ժողովրդական հէքիաթն է այդ, որ հեղինակը ոտանաւորի է վերածել ժողովրդական իսկ բարբառով: «Հասկեր» ամսագիրը, որ իւր գոյութեան ընթացքում աշխատել է առատ նիւթ մատակարարել հայ մանուկներին, այժմ հրատարակել է այդ ժողովրդական հէքիաթը գեղեցիկ իսկ արաքինով, որ կարող է լաւ նուէր լինել փոքրիկ մանուկների համար:

Վերջերս հայ մանկական գրականութեան մէջ լոյս տեսան Յով. Թումանեանի ոտանաւորներից ոմանք պատկերազարդ գրքոյկներով, բայց նոր հրատարակուած այս գրքոյկի արժանիքը կայանում է նորա գեղեցիկ և բովանդակալից նկարներում, որ յաջող կերպով արտայայտում են նիւթի բովանդակութիւնը: Զգացմունքները այստեղ գտել են իրենց ճիշտ արտայայտութիւնը գործող անձերի դրութեան մէջ: Ճանկալի էր, որ մանուկների մօտ մարդիկ աշխատեն մեծ չափով տարածել այդ գեղեցիկ գրքոյկը ընթերցող մանուկների մէջ և այդպիսով նպաստեն նրանց մէջ զարգացնելու գեղասիրութեան ճաշակը մատակարարելով նաև գեղեցիկ ընթերցանութեան նիւթ: